

YÜKSEK DENETİM DÜNYASINDAN HABERLER

**Yirminci Kuruluş Yıldönümünde
INTOSAI Geliştirme Girişimi**

YIRMİNCİ KURULUŞ YILDÖNÖMÜNDE INTOSAI GELİŞTİRME GİRİŞİMİ*

GiriŐ

Nisan 1986'da 12. INTOSAI* Kongresi tarafından kurulan INTOSAI Geliştirme Girişimi (INTOSAI Development Initiative, IDI) 20. kuruluş yıl dönümünü Norveç'in Başkenti Oslo'da bir sempozyum düzenleyerek kutladı. Sempozyuma INTOSAI üyesi kırktan fazla Yüksek Denetim Kurumu temsilcisi başta olmak üzere Norveç Hükümeti ve Norveç Parlamentosu Üyeleri ile IDI'ya mali destek sağlayan Uluslararası Kuruluşlar katıldı.

IDI'nın GeçmiŐi ve Kurumsal Yapısı

INTOSAI Geliştirme Girişimi'nin kuruluş süreci; INTOSAI üyesi Yüksek Denetim Kurumlarının denetçilerin eğitiminin ve yetiŐtirilmesinin merkezi bir esasa bağlanması ile eğitim kurslarının geliştirilmesini teşvik etmek için ihtiyaç duyulan uluslararası bir organın kurulmasına ilişkin tartiŐmaları ile baŐlamıŐtı. Kuruluşundan bu yana geçen yirmi yıllık süreçte değişen ve geliŐen rolü; INTOSAI içinde 1970'lerden beri süre gelen tartiŐmaları sona erdirdi.

Kanada Yüksek Denetim Kurumu'nun himayesinde ve bu kurumun bünyesinde kurulan IDI, Kanada Ticaret Hukukuna göre örgütlenmiŐti. Sekreterlik, Genel Kurul, Yönetim Kurulu ve Danışma Komitesinden oluŐan IDI, 2000 yılına kadar Kanada Yüksek Denetim Kurumu (Kanada SayıŐtay'ı) binasında faaliyetlerini yürütmüŐ ve onunla yakın işbirliği halinde çalıŐmıŐtır.

16. INTOSAI Kongresi (INCOSAI - International Congress of Supreme Audit Institutions) 1998 yılında IDI Sekreterliğinin 2001 yılının baŐında Kanada Yüksek Denetim Kurumu'ndan Norveç Yüksek Denetim Kurumuna devrine ilişkin teklifi onayladı. Liderlik ve yer deđiŐiminin IDI'ya faydalı olacağı, yeni idealler ve çabalar için yeni bir baŐlangıç oluŐturacađı düşünölmüyordu. IDI 25 Mayıs 1999'da Norveç Kanunlarına göre idari ve

---

* Bu çalışma, SayıŐtay Denetçisi Osman MeŐe tarafından, INTOSAI'nin resmi, süreli yayın organı olan "International Journal of Government Auditing" adlı dergiden, IDI resmi web sayfasından (<http://www.idi.no>) ve ilgili diğer dokümanlardan yararlanılarak hazırlanmıŐtır.

* International Organisation of Supreme Audit Institution – Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Örgütü

ekonomik bağımsızlığı olan bir vakıf şeklinde yeniden örgütlendi. Devir işlemleri başarılı bir şekilde yürütüldü ve yeni IDI Sekreterliği 2001 yılında Norveç'te faaliyetlerine başladı.

Yeni IDI'nın kurumsal yapısında IDI Kurulu, Sekreterlik ve Danışma Komitesi yer almakta olup bunların görevleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

IDI Kurulu: Norveç Parlamentosu tarafından alınan ilke kararlarına ve belirlenen diğer düzenlemelere göre vakfın faaliyetlerinin yürütülmesini sağlamaktan sorumludur. Kurul; dördü Norveç Yüksek Denetim Kurumundan, üçü diğer Yüksek Denetim Kurumlarından olmak üzere yedi üyeden oluşur. Norveç Yüksek Denetim Kurumu Başkanı aynı zamanda IDI Kurulunun da başkanıdır. INTOSAI Genel Sekreteri IDI Kuruluna gözlemci statüsünde katılır.

IDI Sekreterliği: IDI Kurulunun kararlarını uygulamaktan sorumludur. Sekreterlik, faaliyetlerini idari ve programsal olmak üzere ikiye ayırmakta; çalışmalarını İngilizce, Fransızca, İspanyolca ve Arapça dilleriyle yapmaktadır.

IDI Danışma Komitesi: INTOSAI Bölge Grupları ile IDI programlarına ve faaliyetlerine ciddi bir şekilde katkıda bulunan Yüksek Denetim Kurumlarının temsilcilerinden oluşur. Faaliyet planları, raporları ve diğer konularda bu komiteye danışılır. Danışma Komitesi her INTOSAI Kongresinin öncesinde düzenli olarak toplanır.

IDI'nın kurumsal giderleri Norveç Dışişleri Bakanlığı ve Norveç İşbirliğini Geliştirme Ajansı tarafından karşılanmaktadır. Program faaliyetlerine ilişkin giderler ise Dünya Bankası, INTOSAI, INTOSAI Bölge Grupları gibi uluslararası kurumlarca karşılanmaktadır.

IDI; kar amacı gütmeyen, Yüksek Denetim Kurumlarının personelini çok çeşitli bilgi ve becerilerle donatmayı hedefleyen uluslararası bir girişimdir. IDI'nın temel hedef gurubunu ise INTOSAI'ye üye gelişmekte olan ve yeni kurulan ülkelerin Yüksek Denetim Kurumları oluşturmaktadır. Kuruluşundan beri, başta kamu denetimi alanında olmak üzere mesleki kurslar ve seminerler düzenlemektedir. Başta gelişmekte olan ülke Yüksek Denetim Kurumları olmak üzere Yüksek Denetim Kurumlarıyla yaptığı işbirliği vasıtasıyla mesleki eğitim ihtiyacını ortaya koyan anketler yaparak acil eğitim ihtiyacını karşılayacak planlar yapmakta, kurslar düzenlemektedir. IDI çalışmalarını doğrudan Yüksek Denetim Kurumlarıyla yapmamakta, INTOSAI Bölgesel Grupları vasıtasıyla veya onlarla birlikte yürütmektedir. 1995 yılına kadar

düzenlenen kurslar daha çok eğitim alt yapıları sorunlu ve mesleki sorunları olan INTOSAI bölgelerinden gelen yöneticilere ve denetçilere yönelik olarak düzenlenen münferit kurslardı.

IDI; tüm dünyada kabul edilen kamuda iyi yönetimin işlerlik kazanabilmesi için vazgeçilmez olan hesap verilebilirlik ve şeffaflığın sağlanabilmesi için Yüksek Denetim Kurumları personelinin çeşitli bilgi ve becerilerle donatılmasını hedeflemektedir. IDI'nın misyonu Yüksek Denetim Kurumlarının kurumsal kapasitelerini eğitim, bilgi paylaşımı ve kapasite donanımı vasıtasıyla geliştirmektir. IDI, faaliyet alanı içerisinde etkin geliştirme programları verebilmek için INTOSAI Bölge Gruplarının her biri ile katılımçılık esasına dayanan karşılıklı işbirliği ve anlayış içerisinde çalışmaktadır.

IDI'nın INTOSAI ile İşbirliği

IDI; üç yılda bir toplanan INTOSAI Kongresi (INCOSAI)'ne geçmiş dönemde yaptığı çalışmalarını raporlar ve gelecek döneme ilişkin planlarını sunar. INCOSAI'nin bu planlara ilişkin kabulü süre gelen faaliyetlerine bir temel oluşturur. IDI'nın faaliyet alanı INTOSAI'nin yedi bölgesini oluşturan AFROSAI-E (The African Organisation of Supreme Audit Institutions of English Speaking Countries / İngilizce Konuşan Afrika Ülkeleri Yüksek Denetim Kurumları Teşkilatı), AFROSAI-F (The African Organisation of Supreme Audit Institutions of French Speaking Countries / Fransızca Konuşan Afrika Ülkeleri Yüksek Denetim Kurumları Teşkilatı), ARABOSAI (The Arab Organisation of Supreme Audit Institutions / Arap Ülkeleri Yüksek Denetim Kurumları Teşkilatı), ASOSAI (The Asian Organisation of Supreme Audit Institutions / Asya Ülkeleri Yüksek Denetim Kurumları Teşkilatı), CAROSAI (The Caribbean Organisation of Supreme Audit Institutions / Karayip Ülkeleri Yüksek Denetim Kurumları Teşkilatı), EUROSAI (The European Organisation of Supreme Audit Institutions / Avrupa Ülkeleri Yüksek Denetim Kurumları Teşkilatı), OLACEFS (The Latin American and Caribbean Organisation of Supreme Audit Institutions / Latin Amerika ve Karayip Ülkeleri Yüksek Denetim Kurumları Teşkilatı) ve SPASAI (The South Pacific Association of Supreme Audit Institutions / Güney Pasifik Ülkeleri Yüksek Denetim Kurumları Teşkilatı)'yi kapsar. IDI'nın faaliyet programları bölge esaslı olduğundan INTOSAI Bölge Gruplarının karar mekanizmaları ve eğitim komiteleri ile yakın ilişkiler kurmak ve sürdürmek IDI için oldukça önemlidir. IDI, INTOSAI bölge

kongrelerine raporlar sunar ve bölge eğitim komiteleri toplantılarına davet üzerine düzenli olarak katılır.

2004 yılında düzenlenen 18. INTOSAI Kongresinde benimsenen 2005 -2010 INTOSAI Stratejik Planı IDİ'ye önemli roller yüklemektedir. Stratejik Planın dört temel amacından biri olan Yüksek Denetim Kurumlarının kurumsal kapasitelerini güçlendirme görevi IDİ'ye verilmiştir. IDİ'nin programlarından stratejik planda bahsedilmiş, özellikle çevre denetimi ve kamu borçlarının denetimine ilişkin stratejiler ortaya koymayı hedefleyen programlar AFROSAI, ASOSAI, EUROSAI ve SPASAI bünyesinde başlatılmıştır. IDİ, INTOSAI Stratejik Planının uygulanmasına katkı sağlayacak ve program ile faaliyetlerin eşgüdümü ve koordinasyonunu temin edecektir.

IDİ'nin Değişen Rolü, Faaliyetleri ve Programları

Bölgesel ve yerel düzeyde uzun vadeli sonuçları elde etmenin başarılması ve başarının sürdürülebilirliğinin sağlanması için IDİ'nin programları ve faaliyetleri bölgesel eğitim altyapılarının geliştirilmesi üzerine daha güçlü vurgu yapmayı hedeflemektedir. Bunun sonucunda IDİ Yüksek Denetim Kurumlarının her birine sağlanması beklenen faydaların yanında, esasen bölgesel düzeyde insan ve kurumsal kaynakları geliştirmeye odaklanan uzun dönemli eğitim programlarını 1996 yılında başlattı. Bu uzun dönemli programların temel amacı bölge gruplarının ve üye Yüksek Denetim Kurumlarının eğitim kapasitelerinin geliştirilmesi için yardım etmek ve eğitim hizmeti sunduğu alanları ile bilgi değişimi faaliyetlerini eğitim altyapısını kurarak bölgesel eğitim programlarının yaşayabilirlik ve sürdürülebilirliklerini temin etmek için genişletmektir. Uzun dönemli bölgesel eğitim programlarının temel unsurları ise; yeni bölgesel eğitim komiteleri kurmak, bölgesel eğitim faaliyetleri planları geliştirmek, bölgesel eğitim rehberleri oluşturmak ve ilgili bölgesel ve yerel eğitim faaliyetlerini organize ederek eğitim ihtiyacını değerlendirebilecek ve karşılayabilecek yetişmiş eğitim uzmanları havuzu oluşturmaktır.

Uzun dönemli bölgesel eğitim programları ise; bölgesel grupları ve eğitim ihtiyaçlarını belirlemekten bölgesel eğitim programlarını tasarlamaya, geliştirmeye, değerlendirmeye kadar gitgide artan bir şekilde kapasitelerini artırma sorumluluğunu alan bölgesel alt grupları beslemek için tasarlanmıştır. IDİ bölgesel eğitim programları ile doğrudan çok az ilgilidir. Ancak, bu programlara işbirliği ve destek temin ederek, metodoloji ve teknoloji

değişimini kolaylaştırarak, insan, materyal ve parasal kaynakların belirlenmesinde yardım ederek, rehberlik ve danışmanlık yaparak katkıda bulunmaktadır.

IDI, INTOSAI'nin bütün bölge gruplarına bağlı gelişmekte olan ve yeni kurulan Yüksek Denetim Kurumları ile birlikte çalışır. INTOSAI komiteleri, çalışma grupları ve bölgesel eğitim grupları ile işbirliği yaparak çalışmalarını organize eder ve kapasite geliştirme programlarını belirler. Programlar bu kuruluşlarla yakın işbirliği yapılarak ve her bölgedeki ihtiyaçlara uygun olarak geliştirilir.

2001 -2006 dönemi boyunca, IDI; AFROSAI, OLACEFS, CAROSAI ve EUROSAI bünyesinde verilen uzun dönemli bölgesel eğitim programları (Long Term Regional Training Programme) vasıtasıyla ikinci bir eğitim uzmanları havuzu kurmaya odaklanmıştır. Bu programlar vasıtasıyla bölge gruplarına bağlı Yüksek Denetim Kurumlarından yaklaşık olarak 200 denetçi, modern interaktif eğitim teknikleri ve IDI'nin eğitime sistematik yaklaşımlarını kullanan kursları tasarlama, geliştirme ve sunma konusunda eğitilmişlerdir. Uzun dönemli bölgesel eğitim programları INTOSAI Bölge Gruplarının eğitim altyapılarının geliştirilmesi için son derece önemlidir.

2003-2006 dönemi boyunca IDI, INTOSAI Çalışma Grupları ve Komiteleri tarafından geliştirilen uygulama rehberlerinin yaygınlaştırılması için bu kuruluşlarla yakın işbirliği yapmıştır. Bu işbirliği vasıtasıyla Kamu Borç Denetimi (Public Debt Auditing), Bilgi Teknolojileri Denetimi (Information Technology Auditing) ve Çevre Denetimi (Environmental Auditing)'ne ilişkin programlar verilmiştir.

IDI programlar vasıtasıyla etkin bir geliştirme sağlamak için dört temel ilke benimsemiştir. Bu ilkeler, program faaliyetleri tasarlanırken ve uygulanırken IDI'nin personelinin aktif rol almasını temin edecek temel unsurları teşkil eder. Bölgesellik ve yerellik esaslı ilkesi, IDI varlığını sürdürebilmek için bölgesel eğitim komiteleri ile işbirliği yaparak stratejisini geliştirmeye çalışır. Bu yaklaşım stratejilerin yerel ve bölgesel öncelik ve ihtiyaçları yansıtmasını sağlar. Ortaklık ilkesi, IDI güçlü ortaklıkların daha iyi sonuçlar elde etmeyi sağlayacağına inanmaktadır. Bu ilke sayısız bölgesel ortaklığın oluşturulmasına vesile olmuş ve INTOSAI'nin yedi bölgesinden beşi ile karşılıklı işbirliği memorandumunun imzalanmasını mümkün kılmıştır. Finanssörlerle İşbirliği İlkesi, IDI bölge programlarının finansmanında finanssörler arasında ortaya çıkabilecek muhtemel rekabetten kaçınılmasını

sağlamıştır. Cinsiyet Dengesi İlkesi, atölye çalışmaları ve kurslara katılan kadın ve erkek sayısının dengede olmasına dikkat edilmesini içermektedir.

IDI küresel ve bölgesel olmak üzere iki çeşit program yürütmektedir. Küresel programlar şunlardır.

Çevre Denetimi Programı: Bu denetime ilişkin ilk atölye çalışması Kasım 2003'te ASOSAI'ye bağlı Yüksek Denetim Kurumları için Türkiye'nin Antalya kentinde, ikincisi Ocak 2004'te AFROSAI-E bağlı Yüksek Denetim Kurumları için Kenya'nın Başkenti Nairobi'de yapılmıştır. IDI/ISCITA İşbirliği Projesi 2006: 2006'da IDI ve INTOSAI Bilgi Teknolojileri Denetim Komitesi (INTOSAI Standing Committee on Information Technology Auditing) birlikte yürütmüşlerdir. Malezya Küresel e- Eğitim Programı: İki hafta süren bu program Malezya'nın Başkenti Kuala Lumpur'da düzenlenmiştir.

IDI'nın yürüttüğü bölgesel programlar ise şunlardır. Performans Denetimi Programı (Performance Audit Programme), Uzun Dönemli Bölgesel Eğitim Programı (Long Term Regional Training Programme), Kamu Borç Denetimini Destekleme Programı (Public Debt Audit Champions Programme), e-Eğitim Programı (E- Learning), Yeni Kurulan Yüksek Denetim Kurumları ile İşbirliği Programı (Cooperation Programme for Newly Established SAIs), Bilgi Teknolojileri Denetimini Destekleme Programı (Information Technology Audit Champions Programme), Performans Denetimi Kapasite Artırımı Programı (Performance Audit Capacity Building Programme) ve Çevre Denetimi Programı (Programme on Environmental Audit)'dır. Bu programlar ihtiyaç duyulan bölgelerde INTOSAI'nin Bölge Grupları bünyesinde yürütülmektedir.

IDI'nın Geleceği

IDI'nın 2007-2012 Stratejik Planı, IDI'nın INTOSAI ile olan yakın işbirliğini daha da değerli kılmaktadır. IDI'nın INTOSAI ile işbirliğini geliştirme çabaları sinerji sağlayacaktır. Küresel bir lider olan IDI, Yüksek Denetim Kurumlarının kapasitelerini güçlendirme vizyonuna sahiptir. Gerçek ihtiyaçlara odaklanan, ortak çalışmalarla yürütülen geliştirme programları ile misyonunu gerçekleştirmeyi hedeflemektedir.

2007-2012 Stratejik Planı ile şu temel amaçları benimsemiştir:

Yüksek Denetim Kurumları personelinin mesleki kapasitelerini etkili bir şekilde artırmak için;

- Farklı düzeylerdeki gözlemci personel için geliştirme projeleri düzenlemek,

- Mesleki rehberlerin uygulanmasını ve yayılmasını kolaylaştırmak için INTOSAI Çalışma Grupları ve diğer mesleki kuruluşlarla işbirliği yapmak,

- Personel gelişiminin devamını sağlamak için program dizileri gerçekleştirmek.

Yüksek Denetim Kurumlarındaki kurumsal güçlendirme çabalarını desteklemek için;

- Denetim sistem ve prosedürlerinin en iyi düzeyde uygulanmasını kolaylaştırmak,

- Destek hizmetlerinin güçlenmesini ve geliştirilmesini kolaylaştırmak.

Yüksek Denetim Kurumlarının bilgi paylaşımı çabalarına katkı sağlamak için;

- Etkin bir bilgi yönetimi sistemi geliştirmek,

- Bilgi paylaşımını teşvik etmek için diğer INTOSAI organları ve mesleki kuruluşlarla işbirliğini geliştirmek.

Motivasyonu sağlayacak bir çalışma ortamı oluştururken IDP'yi ekonomik, etkili ve verimli faaliyetlerini koruyacak şekilde organize etmek ve yönetmek için;

- Yeterli ve istikrarlı bir finansman sağlamak,

- Tüm finansal destekleyicilerle iyi işleyen bir etkileşim temin etmek,

- Finansal destekleyicilere nitelikli hizmetler sağlamak,

- Yerinde ve uygun planlama ve raporlama sistemine sahip olmak,

- Faaliyetlerin sonuçlandırılması için etkili bir idari destek sağlamak.

IDP'nin Temel Değerleri

İşbirliği (Cooperation): Birlikte çalışma IDP'nin temel çalışma metodunu ifade eder. İşbirliği ve takım ruhu başarı için esastır. Kişilerin, meslektaşların ne kadar yetenekli oldukları değil, ne kadar birbirlerine destek oldukları ve ne kadar birlikte çalışabildikleri önemlidir.

Çeşitlilik (Diversity): IDI'nı çalışmalarında kültürel çeşitlilik, tecrübe çeşitliliği, cinsiyet eşitliliği ve perspektif çeşitliliği esastır.

Yenilikçilik (Innovation): IDI için yeni yöntemler bulmak, yeni yaklaşımlar ortaya koymak, değişimi fırsat olarak görmek, yaratıcı olmak ve risk almak vazgeçilmezdir.

Bütünleşmek (Integrity): Bütünleşmek bütün değerlerin temelidir, parçaları birlikte işlevsel hale getirmek önemlidir.

Açıklık (Openness): Önyargısız açık tartışmalar ve eleştiriler güçlülüğün değerlendirilmesi için birer fırsattır.

İlgililik (Relevance): IDI sadece ilgili olduğu ve destekçilerinin ihtiyaç duyduğu alanlarda faaliyetlerde bulunur.